חזקו ויאמץ לבבכם

גליון ט' חשון תשפ"ב

שיחתו של מורנו הגאון הגדול הרב צמח מאזוז שליט"א

איך זוכים ליראת שמים אמיתית?

השיחה נמסרה במוצאי שבת פרשת נח תשס"ט

הקב"ה מעיד עליו!

בפרשת נח התורה מספרת מה קרה עם נח אחרי שיצא מהתיבה, ואומרת: "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם, וישת מן היין ויישכר ויתגל בתוך אהלו" (בראשית ט', כ'-כ"א). מי שרוצה להתקדם ביראת שמים, יתבונן קצת בפסוקים האלה והם מלמדים אותנו הרבה.

מי זה נח? הפסוק בתחילת הפרשה מעיד עליו: "נח איש צדיק תמים היה" (ו', ט'). אני אוכל להגיד על אחד הבחורים: "הבחור הזה צדיק! גאון! חסיד!" (או כמו שאומרים "חוסיד"...), אבל מה? יכול להיות שזה דברים בכלל לא מדויקים, בעיניים הקטנות שלי אני רואה שהבחור הזה צדיק וחסיד - ובאמת הוא לא כך, בהחלט העיניים שלי יכולות להטעות אותי בגדול.

אבל מי שהקב"ה מעיד עליו וכותב עליו בתורה "נח איש צדיק" פרושו ודאי שהוא צדיק, הקב"ה בוחן ליבות וכליות ויודע את האמת, ואם הוא מעיד על נח שהיה צדיק פרושו שהיה צדיק באמת! והקב"ה לא הסתפק במילת צדיק, הוסיף הקב"ה ואמר עליו תמים! **כלומר שלם! צדיק שלם!** לא לשלושת רבעי, לא לשמונים ולתשעים אחוז, **מאה אחוז!**

איך ירדת מהמדרגה שלך?

לכאורה נח הצדיק הזה אחרי שיצא מהתיבה מה היה צריך לקחת מוסר לעצמו? ראה את כל אלה שלא הלכו בדרכי ה' מה העונש שלהם, מאות ואלפים גוויות זרוקות ככה ברחוב של אנשים שלא שמעו בקול ה' ומתו בתוך המבול הנורא הזה. מה היה צריך באמת לעשות? יותר להכניס בתוכו יראת שמים! אם היה נח צדיק, עכשיו צריך להיות עוד יותר צדיק! אבל התורה מספרת לנו: "ויחל נח איש האדמה", רש"י מסביר ואומר **נעשה חולין, נעשה אדם פשוט**. מה קרה לך נח?! איך ירדת מהמדרגה שלך?! התשובה פשוטה, בשביל להצליח להיות צדיק צריך האדם כל הזמן להיות במעקב אחרי צדיקותו, אם יסיח את דעתו שעה אחת יכול לפול.

כוחו של ריכוז

מרן בשלחן ערוך בסוף הלכות יום טוב (סי' תקכט ס"ב) כותב שמצוה לאדם לשמח את בניו ואת אשתו בחג. לכן בזמן שהילדים היו קטנים, הייתי לוקח אותם בחול המועד לתל אביב, למקום של כל מיני משחקים מכוניות מתנגשות ומטוסים וכו'. לא היה לי הרבה כסף לבזבז שהילדים ישחקו במשחקים האלה ממש, אבל אפשר להנות ע"י שעומדים ומסתכלים על זה. מה ששלמתי בשבילם זה על האוטובוס[1]. אז הייתי נותן לילדים שלי כשעתיים ושלוש שעות לראות את כל המשחקים שיש שם[2].

רק משחק אחד לא יכולתי להראות להם, למה? בשביל לראות את המשחק הזה היה צריך להיכנס ולשלם כסף, ולא היה לי עודף כסף. מחוץ לחדר היה שלט שכתוב עליו "קיר המות". שאלתי מה יש בחדר הזה, אמרו לי יש שם קיר דק של עשרה סנטימטר, ויש שם איזה גרמני אחד שנוסע עם אופנוע על הקיר הזה במשך כמה עשרות מטרים, ואנשים רואים איך האיש הזה נוסע ולא נופל, וזה כיף לראות. האיש הגרמני הזה פנה לכמה חברות ביטוח שיבטחו אותו שאם ייפול וימות ידאגו למשפחה שלו, זה גובה רב, אם ייפול ימות. **שום חברת ביטוח לא הסכימה לבטח אותו**. אם הוא ימות, יצטרך לשלם למשפחה שלו כמה אלפי שקלים במשך הרבה שנים, אף חברת ביטוח לא הסכימה, אז הוא משחק בחיים שלו.

ושאלתי את עומדים שם: "הרי הקיר כל כך דק, איך הוא

---

1. שיהיו הילדים תמיד בריאים. פעם לקחתי אותם לנסיעה וטעיתי בחשבון, הייתי צריך לשלם בשביל עשרה אבל חשבתי שבאו איתי רק תשעה ושלמתי רק על תשעה. אחרי שיצאנו מהאוטובוס ראיתי, בן פורת יוסף, שהיה איתי עוד ילד, ולא שילמתי לאוטובוס עבורו. הנהג לא ספר אותם, הוא ראה בן אדם חרדי, חשב שודאי לא יגנוב אותו. אבל אחרי הנסיעה הרגשתי בטעות שלי, וכשחזרנו, במקום עשרה שלמתי על אחד עשרה. הרי זו אותה חברה, וברוך השם הורדתי מעל הכתפיים שלי עוון גזל. כדאי לכם להזהר תמיד מחשש גזל.

2. פעם לקחתי את הילדים לבנין "כל בו שלום" בתל אביב, יש בו ארבעים קומות. בשביל לעלות לקומה הארבעים ולראות ולצפות מהגובה הזה על כל העיר, צריך לשלם כסף. אמרתי להם במקום שנעלה לקומה הארבעים, נעלה במעלית עד קומה שלושים ותשע, שם לא משלמים כסף ואפשר לראות ולהנות. נכון למעלה זה גג ופה זה לא גג, אבל הם יכולים לראות וליהנות מכל הנוף היפה הזה. אדם צריך לדעת איך לכלכל את עצמו שלא לזרוק כסף בזמן שאפשר ליהנות קצת פחות בלי לשלם כסף. וכמובן צריך להזהר מאד בשמירת העינים במקומות כאלו.

עורך ראשי: הרב יצחק מאזוז **עורכים:** הרב יוסף חיים נחום, הרב שלמה נחום

העלון מוקדש לעילוי נשמת: בני בנימין בן ליזי עזיזה

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל, שלחו בקשה לכתובת: A025606532@gmail.com

לא נופל?" ענו לי תשובה: "**ריכוז**". האנשים שנמצאים שם מוחאים כפים, אומרים "כל הכבוד איזה אמיץ איזה חזק!" וכדי לא להתבלבל, הוא מכניס בתוך האוזנים שלו אוזניות שלא נותנות לו לשמוע או להרגיש שום דבר, מתרכז אך ורק בנסיעה הזאת שלו.

שמעתי שיש גם כן משהו דומה "חוט המות", בים עושים שני עמודים ומעליהם חבל, ואדם הולך על החבל הזה. החבל נמצא מעל מקום עמוק בים שאם הוא נופל הוא יכול להיטבע, אבל הוא מצליח בגלל הריכוז.

מה הוא כוח הריכוז? אדם שמתרכז, שום דבר אחר לא מעניין אותו, רק צעד אחרי צעד עד שמגיע ליעד. אנחנו צריכים ללמוד מזה, מי שרוצה בעזרת ה' יתברך לזכות להיות ירא שמים, זה מה שהוא צריך לעשות, לא לשכוח את הקב"ה, לזכור את מטרתו בעולם. אין פירוש הדברים שאדם לא ישמח, אדרבה ישמח ויצחק וגם יספר איזו בדיחה (כמובן לא ח"ו ליצנות), אבל מה? לא ישכח את הקב"ה. הקב"ה רוצה שנשמח, שלא נחשוב שהקב"ה רוצה שהאדם יהיה עצוב, לא! **מצוה להיות בשמחה, אבל ח"ו לא לגלוש יותר מידי, זה מה שאסור.**

השתכר כיון שזחה דעתו עליו

אחרי שיצא נח מהתיבה, אמר: "הקב"ה בחר בי יותר מכולם, את כל אלפי באנשים שהיו לפני המבול הקב"ה הרג ואותי השאיר, איזה יהלום אני!" זחה דעתו קצת מעליו, "ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר", אמר לעצמו "היום כל העולם שלי!" כמה גברים היו בעולם באותו זמן? ארבעה בלבד, אפשר לספור אותם באצבעות. כדור הארץ כולו רק לארבעה אנשים, לארבעה משפחות. איזה עשיר גדול נח היה, הכל שלו, כל הכרמים הבתים והשדות שלו, אמר נח "אם אני עשיר, אני רוצה ליהנות מן העולם! איך אני אהנה? אקח יין אשתה ואשתכר". ובאמת זה מה שעשה.

מורנו הרב הגאון רבי משה כלפון הכהן זצ"ל היה אומר **שהשכרות זה דבר רע מאד**. אם אתם רוצים בעזרת ה' לזכות לגדול טוב ולבנות בית טוב ולהקים משפחה טובה, אני מעביר לכם מה שזכיתי וראיתי אצל אבותי, אבא ואמא סבא וסבתא. תיקחו את זה לדוגמא, מתי ראיתי את אבא שותה יין? רק בקידוש ובהבדלה וביום פורים.

אמרו בגמרא: אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז', ע"ב). ע"פ הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה הט"ו) מבוארת הגמ', שאין כוונתה שאדם ישתה וישתה עד שיהיה שכור ויגיד "ברוך" המן "ארור" מרדכי, אלא שישתה יותר ממה שרגיל ואז ילך ויישן, וכשיישן לא יידע בין ברוך מרדכי לארור המן. הרמב"ם נגד השכרות בצורה חזקה מאד[3].

שיכור זו מילת גנאי

במדרש מובא שהקב"ה שאל את המלאכים: נעשה אדם? נברא ביצירה של העולם אדם? יש כאלו שאמרו לו כן, ויש שאמרו לו לא. שאלו אותו: מה זה האדם? ענה להם: האדם זה דבר גדול מאד. כאשר נברא אדם הראשון שאלו אותו: ריבונו של עולם, זהו האדם שאמרת לנו שהוא מאד חשוב? אמר להם הקב"ה: **גנב הוא! זה גנב! לא על זה התכוונתי שבשבילו בראתי את העולם**. שמתי אותו שם בגן עדן הלך וגנב ואכל מעץ הדעת, לא בשבילו בראתי את העולם! המתינו המלאכים עד שהגיע נח, עליו נאמר: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". שאלו את הקב"ה: ריבונו של עולם בשבילו בראת את העולם? אמר להם הקב"ה: **שיכור הוא! זה שיכור! לא בשבילו נברא העולם**.

מכאן אנחנו לומדים ששיכור זו מילת גנאי, שיכור? חס ושלום! לא יודע מה ההורים שלכם עושים בבתים שלכם, אבל אם אתם רוצים בעזרת ה' יתברך לזכות ולגדל משפחה טובה של בני תורה, תקחו יין רק בקידוש ובהבדלה. אם באיזה אירוע אומרים לי תשתה ותברך "בורא פרי הגפן", אני שותה טעימה קטנה ולא יותר. **אבל ערק או בירה וכל מיני משקאות משכרים, הם לא בשביל בני תורה.** רק "טועמיה חיים זכו", לא יותר. גם ביום פורים בתוך הסעודה שותים כוס יין והולכים לישון מיד אחרי הסעודה, לא להשתכר או להשתגע ח"ו.

צריכים לקחת מוסר גדול, נח הגיע למצב הזה של: "וישת מן היין ויישכר", בגלל שהוא ירד במדרגה שלו. "ויחל נח", רבותינו דורשים נעשה חולין. אנחנו צריכים ללמוד שאנחנו לא חולין, אנחנו קודש קדשים! "קודש ישראל לה' ראשית תבואתו" (ירמיה ב', ג').

הסיפור על שם מי שהתאמץ

בהמשך הסיפור של שכרות נח, כתוב: "וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ, ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו" (פס' כ"ב-כ"ג). לכאורה הלשון של הפסוק לא מדוקדקת, הרי הפסוק היה צריך להגיד "ויקחו שם ויפת", שניהם שותפים במצווה, שניהם אוחזים בטלית. וכמו שכתוב בהמשך "וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו וגו' וערות אביהם לא ראו", הכל בלשון רבים, רק בתחילת הפסוק כתוב "ויקח", ומדוע בלשון יחיד?

השאלה הזאת הוקשתה לרש"י, וכך ענה: אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת. ע"כ. שם השתדל במצוה יותר מאחיו, **זכה והתורה רושמת את זה לזכותו לעד ולעולמי עולמים**. התורה נתנה לפני למעלה משלושת אלפים ושלוש מאות שנה, וכל שנה

3. פעם אחת בישיבה לפני כמה שנים ראיתי בחור אחד שרצה לשגע את הבחורים, וקנה יין ועוד כמה בקבוקים. ברוך השם תכף ומיד הודיעו לי, ועמדתי על כך שלא ישתו מהם! חס ושלום, אנחנו בני תורה!

ושנה קוראים את הפסוק הזה בכל העולם בכל תפוצות ישראל באלפי בתי כנסיות: "ויקח"!

יפת היה מוכן לשלם מיליארד דולר אם נוסיף לו בפסוק אות ו' - "ויקחו", שגם הוא יהיה נכלל בזה, אבל לא! גם "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו" (שיר השירים ח', ז'), תמיד תישאר התורה לעד ולעולמי עולמים שכתוב בה: "ויקח שם", יפת נשרך אחריו. נכון הוא כיסה ועשה כל מה שעשה שם, אבל היה חסר לו קצת יותר מאמץ.

המתאמץ מקבל שכר הרבה

אם אני אומר לבחורים, שאני צריך שני בחורים שיסדרו את הספרייה, ואחד בא ואמר: "כן הרב אני מוכן" ומוסיף לחברו: "גם אתה בא אתי?" הוא קצת דחף אותו לזה ואז גם הוא בא ואמר: "הרב גם אני מוכן". מה אנחנו אומרים לפי השכל שלנו? סוף סוף שניהם סדרו את הספרייה, לשניהם מגיע אותו שכר. נכון, ככה אומר השכל שלנו, אבל התורה לא אומרת כך. זה התאמץ, אבל השני רק בגלל שדחפו אותו לזה הוא גם בא, השכר שלו פחות. וזה בדיוק המעשה עם שם ויפת!

כמו שאמרתי בהתחלת הדברים, **מי שיש לו יראת שמים חייב לשים את המילים האלה מול העינים שלו.** בא מדריך ומעיר את הבחורים לתפילת שחרית, בחור אחד קם בזריזות ומיד הולך להתפלל לקב"ה. אבל הבחור השני אומר למדריך: "תעזוב אותי". אומר לו המדריך: "מאוחר כבר, שש וחצי, מתי תגיע לתפילה?!" הבחור בהכרח קם כי אין לו ברירה, אבל הוא קם קצת באיחור. השכר שלהם בעולם הבא שווה? לא!

מה זכו שם ויפת?

אנחנו יודעים שהשכר לא שווה, אבל כמה הוא ההבדל בין אחד לשני? רש"י ממשיך ומביא מה שם קיבל ומה יפת קיבל: לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. ויפת זכה לקבורה לבניו, שנאמר: "אתן לגוג מקום שם קבר" (יחזקאל ל"ט, י"א).

הקב"ה שילם מדה כנגד מדה, מה שעשו קבלו. מה עשו שם ויפת? שניהם כיסו את אביהם, לכן שניהם זכו לכיסוי. מה הכיסוי של שם ומה של יפת? שם קיבל עוד מצוה, זכה למצות ציצית. הטלית היא כיסוי לגוף, וה' ציוה שבטלית ישימו ציצית, ואז ירוויחו עוד מצוה! רבותינו אומרים גדולה מצוות ציצית שהזריז במצוות ציצית זוכה ורואה פני שכינה (מנחות מ"ג ע"ב). הקב"ה אומר כי לא יראני האדם וחי, אבל מי שהוא זריז במצות ציצית יזכה ויקבל פני שכינה.

גופיה כן, ציצית לא?!

מה זה זריז? לפעמים אני יורד מהמשרד בלילה, ורואה בחור מדבר בטלפון והוא בלי ציצית. אני שואל אותו: "מה קרה?" הוא עונה לי: "כן הרב, אני הרגע יצאתי מהמקלחת". אבל ברוך ה' יצאת מהמקלחת אתה עם נעלי בית, אתה עם חולצה, אתה לא יצאת 'ערטילאי' כזה, **וציצית, למה באמת שכחת ולא לבשת?** אדם שהוא זריז וזהיר יודע לשים את הציצית בכל דקה אפשרית!

הזהיר במצות ציצית לא נשאר דקה אחת בלי ציצית. גם כשהולך לישון הציצית עליו. אלו שבלילה ישנים בלי ציצית, הם לא בגדר הזריז במצות ציצית. יגיע היום שנקבל שכר על המצוה הזאת[4].

שני חברים היו בחדר ביחד, זה בלילה משאיר עליו ציצית וזה לא. מגיעים לעולם הבא, לראשון אומרים יש לך הזמנה. איזו הזמנה? אתה מוזמן לקבל ולראות פני שכינה! ראה את זה החבר ואמר: "גם אני! אני ישבתי למדתי בסדר ד' עד שתים עשרה בלילה!" ענו לו: "כן צדיק, יפה מאד, אבל אתה לא היית זהיר במצות ציצית". זעק: **"אז מה?! אני ישבתי ולמדתי עד שעה מאוחרת!"** נכון, על זה תקבל את השכר שלך מלא, אבל לזכות לראות פני שכינה, תזכה רק אם אתה נזהר שאתה לא מוריד ציצית. אותו בחור לא יכול להתלונן ולומר מה אני אעשה עכשיו, אדוני, גמרנו! הגעת כבר לעולם הבא! אתה לא יכול לחזור חזרה. "מה אז הוא זוכה להיכנס ואני לא?!" כן אדוני, הוא זוכה להיכנס ואתה לא.

עוד דוגמא. שני חברים, שניהם לא מורידים את הציצית, זה השתדל וקנה ציצית מצמר וזו מצוות עשה דאורייתא, אבל השני אמר מספיק גם ציצית בד. השכר שלהם לא שווה.

לקנות מצוה בכמה גרושים

מספרים על הגאון מוילנא, שברגעים האחרונים שלו בכה, אמרו לו תלמידיו: "רבינו על מה אתה בוכה?!" אנחנו מבינים אם אדם רגיל בוכה לפני הפטירה שלו, מפני שיודע שעומד לתת דין וחשבון ואין שכחה לפני כסא כבודו, עשית ככה והתכוונת ככה, אין משחקים אצל הקב"ה, אבל הגאון מוילנא היה יהודי מיוחד במינו שלמד עשרים ושתים שעות ביממה, ישן אך ורק שעתיים מתוך 24 שעות, היה יהודי כמוהו?! לא קיים! אמרו לו: "אתה עומד לקבל שכר גדול, 'עין לא ראתה אלוקים זולתך' (ישעיה ס"ד, ג') על מה אתה בוכה?" הוציא להם את הציציות שלו ואמר: "את הציציות האלה קונים בכמה גרושים, ומה השכר שמקבלים עליהם? רואים פני שכינה! **אני עכשיו עומד ללכת לעולם הבא, שגם אם אני משלם על הציציות האלה כמה אלפים אני לא יכול לקיים עוד את המצוה הזאת!**". אתה בחיים, אתה יכול לקיים את המצוה,

4. הנה השבוע הזה חבר הכנסת לשעבר הרב שלמה לורנץ זצ"ל נפטר בגיל תשעים ושתיים. זכה לשיבה טובה אבל סוף סוף הגיע לעולם הבא, אין מי שיכול לברוח מהעולם הבא.

אבל בעולם הבא אתה לא יכול לקיים את המצוה, זהו! היום לעשותם ומחר לקבל שכרם.

את זה שם קיבל תמורת המצוה שכיסה את אבא שלו, בגלל שהתאמץ נתן לו הקב"ה בשכר שלו עוד מצוה גדולה ויקרה כזאת, כדי לזכות בנוסף לחיי העולם הבא ג"כ להיות רואה פני שכינה.

יזכו לקבורה וכיסוי

יפת גם הוא זכה. מה השכר שקיבל יפת? כאשר נזכה שהמשיח יגיע לגאול אותנו, הצאצאים של יפת יבואו להילחם בנו את מלחמת "גוג ומגוג". והקב"ה עומד להילחם בהם, כמו שכתוב: "ויצא ה' ונלחם בגויים ההם" (זכריה י"ד, ג'). לנו אין כח עליהם, לכן הקב"ה בעצמו ישמיד את כולם במכה אחת. והיות שהסבא הראשון של גוג ומגוג הוא יפת, והוא כיסה את אבא שלו, השכר שלו יהיה שהתורה מצווה לנו שכל מי שיראה אחד מעם מגוג זרוק ברחוב, הוא צריך לקבור אותו. לא יגיד "נשאיר אותם פה, הכלבים יאכלו אותם, שהגן חיות ישמח מהם", לא! הם כיסו את אבא שלהם, יפת כיסה את נח, לכן גם הם יזכו לקבורה ולכיסוי.

מי בינתיים קיבל כבר את השכר שלו, שם או יפת? שם קיבל כבר את השכר שלו בזמן שנתנה התורה לפני 3,300 שנה. יפת עד היום לא קיבל. הוא מחכה **והוא מתפלל שלא יבוא היום שבו הוא צריך לקבל את השכר**, מהו היום הזה? יום שהבנים שלו ימותו במלחמה, שאז הקב"ה מצווה לנו שאנחנו צריכים לקבור אותם.

מכל זה אנחנו צריכים קצת להתבונן מה ההבדל בין מי שהתאמץ למי שלא התאמץ. שם קיבל שכר עצום לאלפי שנים, ולעומתו יפת קיבל שכר רק לפעם אחת, וגם הוא בסיבה מצערת. זה דוגמא לשכר על התאמצות!

יראת שמים צריך להיות במעקב

לסיכום הדברים. כמובן, זו לא שיחה לכל אדם, מי שרוצה יראת שמים צריך להיות במעקב, אם יסיח את דעתו מהיראת שמים, הוא עלול ליפול! נח הסיח את דעתו, והוא היה גדול צדיק תמים, הקב"ה מעיד עליו, אבל למה הגיע בסוף? "ויחל נח", נעשה חולין, הוא כבר לא שוה.

דבר שני, שתיית יין ואלכוהול זה דבר רע. אל תגיד "הנה אבא שלי שותה יין", לא! **אם אבא שלך שותה יין ואלכוהול שיהיה בריא, אבל אתה אל תלמד ממנו את זה.** תראה את המידות הטובות שיש אצל אביך, תלמד אבל אביך תורה ומצוות, אבל אל תהיה שתיין! אל תהיה שיכור! יין בקידוש, בהבדלה, בזמן שמחה קצת לטעום, "טועמיה חיים זכו" ומספיק.

והדבר השלישי הגדול ביותר, הוא שרואים בחוש מה ההבדל בין מי שהתאמץ ובין מי שלא התאמץ. **מי שחכם יקח את הדברים האלה לתשומת ליבו**, ישתדל להתפלל טוב, להגיע לתפילה בשמחה, להגיע לסדר בשמחה, ישתדל להבין את הלימוד בצורה טובה, להבין את המפרשים כראוי. השתדלות של מאמץ, כמה גדול השכר שאדם יוכל להרויח על ההשתדלות הזאת. **לא לשכוח את זה!**

ארחות רבנו

מאת: הרב עובדיה חן

שביבי נוגה ורסיסי אור מאורחותיו והנהגותיו של מורנו הגדול שליט"א

השיחה השבועית

זכורני בלומדי בישיבה שאחרי סעודה שלישית, היינו עולים לבית המדרש, ואז היה קם מורנו הרב צמח, ונותן לנו דברי תורה ומוסר, ומתבל אותם עם ספר "מנחת יהודה" להגאון המקובל רבי יהודה פתייה זצ"ל, שהוא על דרך הגלגולים. אחרי שיעור מוסר כזה, היינו כולנו מתפללים תפלת ערבית של מוצאי שבת כתפלת נעילה.

בסוף שנת תשל"ו, נכנס לישיבה בחור מאשדוד שהיה מגמגם בצורה קשה ביותר. מסירות הנפש של מורנו הרב עבורו היתה בלתי נתפשת. הוא ישב עם הבחור בסבלנות של ברזל, ולאט לאט היה חוזר אתו מלה במלה. סבלנותנו פקעה זה מכבר, ואילו הרב ממשיך אתו כאילו זו הפעם ראשונה. מאמציו נשאו פרי, עד שהגיע יום שאותו בחור הצליח לקרוא בתורה בשני ובחמישי, כמעט בלי גמגום. זה היה בלתי יאמן, עד שחשבנו את הרב צמח לקוסם... מסירות נפש כזו, יש אחת למאה אלף. **(הרה"ג רבי דוד ברדא מחבר שו"ת רביד הזהב)**

סיפר הגאון רבי רונן כהן - מנהל תלמוד תורה "לחם הבכורים" בירושלים:

במקרה של הרב דניאל משיח שליט"א שחלה ל"א בכבד, ראינו אצל רבני הישיבה מסירות נפש כפשוטו ולא כקלישאה. אני זוכר את מורנו הרב צמח עומד על הבימה, ומבקש מכל אחד לתרום מהחיים שלו לטובת רבי דניאל. ואף הוא עצמו תרם מחייו. גם במובן הגשמי, הם מסרו נפש לערוך מגבית לצורך הטסתו לצרפת.

חידושי המפרשים - או מהרב עצמו?

הרב אמר לי שלפעמים בדרשות הוא מביא בשם המפרשים אבל זה חידושים שלו עצמו, ועושה זאת כדי שיתקבלו הדברים. **(הרב יוסף כהן, אשדוד)**